

Colecție coordonată de
LIVIA SZÁSZ

LOUIS MENAND

LUMEA LIBERĂ

Artă și gândire
în timpul Războiului Rece

Traducere din limba engleză de
IRINA VAINOVSKI-MIHAI

TREI

Editori:

SILVIU DRAGOMIR

MAGDALENA MĂRCULESCU

VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Redactare:

ILIEȘ CÂMPEANU

Director producție:

CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Dtp:

GABRIELA ANGHEL

Corectură:

OANA AANEI

IRINA MUȘĂTOIU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MENAND, LOUIS

Lumea liberă : artă și gândire în timpul Războiului Rece / Louis Menand ; trad. din lb. engleză de Irina Vainovski-Mihai. - București : Editura Trei, 2025

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-40-2778-8

I. Vainovski, Irina (trad.)

304

Titlul original: *The Free World: Art and Thought in the Cold War*

Autor: Louis Menand

Copyright © 2021, Louis Menand

All rights reserved

Copyright © Editura Trei, 2025

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90;

Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-2778-8

În amintirea tatălui meu,

Louis Menand III
(1923–2008)

susținător al libertarianismului civic, ecologist, anti-anticomunist

Suntem liberi în măsura în care știm în ce suntem implicați.

— Tom Hayden

Cum să îmi împlinesc fericirea când a ta îmi stă în cale? La ce aș fi dispus să renunț ca tu să fii liber?

— Wynton Marsalis

Mulți oameni cred că realizează ceva nou, când, de fapt, nu fac decât să schimbe lucrurile.

— Zora Neale Hurston

CUPRINS

Prefață / 11

Introducere: Ce a însemnat Războiul Rece / 15

1. Un cer gol / 19

2. Scopul puterii / 43

3. Libertate și neant / 60

4. În afara legii / 92

5. Spărgătorii de gheață / 118

6. Cele mai bune minți / 149

7. Știința care studiază omul / 185

8. Emanciparea disonanței / 209

9. Northern Songs / 267

10. Concepte ale libertății / 305

11. Vlăstarele unei furtuni / 347

12. Suveranitate a consumatorului / 383

13. Jocul liber al minții / 410

14. Comonism / 463

15. *Vers la libération* / 489

16. Libertatea este focul / 540

17. Hollywood — Paris — Hollywood / 578

18. Acesta este finalul / 615

Note / 652

Mulțumiri / 786

Indice / 788

Prefață

Această carte se referă la o perioadă în care Statele Unite erau angajate activ față de restul lumii. În cei douăzeci de ani de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, Statele Unite au investit în redresarea economică a Japoniei și a Europei de Vest și au acordat împrumuturi altor țări din lume. Au creat, împreună cu Marea Britanie, Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional pentru a sprijini stabilitatea politică globală și comerțul internațional. Tot în Statele Unite a fost stabilit sediul noii Organizații a Națiunilor Unite. Statele Unite, prin intermediul guvernului, al fundațiilor filantropice, al universităților și al instituțiilor culturale, au creat programe pentru schimburi de experiență între scriitori și cercetători, au răspândit literatură în întreaga lume și au făcut cunoscute în străinătate creații artistice deținute în colecții americane, precum și creații muzicale și interpretări ale unor americani. Cultura de divertisment a SUA era apreciată aproape peste tot. Aceasta a adoptat și a adaptat arte, idei și forme de divertisment din alte țări. Opere de literatură și de filosofie din întreaga lume au fost publicate în traduceri accesibile. Filme străine au fost importate și distribuite în întreaga țară.

Numărul americanilor care au frecventat o facultate a crescut exponențial. Vânzările de cărți și de discuri, ca și vizitele la muzee au crescut vertiginos. Legi au fost reconceptuate pentru a face posibil ca operele de artă și de literatură să folosească practic orice limbaj și să abordeze practic orice subiect, să protejeze aproape orice tip de discurs. Industria americană și-a dublat capacitatea. Gama opțiunilor consumatorului s-a extins enorm. Decalajul dintre veniturile și averile celor cu câștigurile cele mai mari și clasa de mijloc era cel mai mic din istorie. Diferențele ideologice dintre cele două mari partide politice erau minore, ceea ce a permis guvernului federal să investească în programe sociale. A fost fundamentat temeiul juridic pentru egalitatea socială și politică a americanilor de origine africană și s-au creat oportunități economice pentru femei. Iar în lume, imperii coloniale s-au prăbușit, în locul lor născându-se noi state independente.

Odată cu noile schimbări, arta și ideile au înregistrat la rândul lor o schimbare. Dezvoltarea universităților, a publicării de cărți, a activităților din domeniul

muzical și al lumii artistice, alături de noile tehnologii de reproducere și de distribuție, au accelerat ritmul de inovare. Cel mai frapant era caracterul publicului: oamenii le păsa. Ideile contau. Picturile contau. Filmele contau. Poezia conta. Felul în care oamenii judecau și interpretau tablouri, filme și poeme conta. Oamenii credeau în libertate și considerau că aceasta înseamnă cu adevărat ceva. Credeau în autenticitate și considerau că aceasta înseamnă cu adevărat ceva. Credeau în democrație și (în pofida unor obstrucții de viziune) în umanitatea comună a tuturor locuitorilor planetei. Trăiseră o depresiune mondială care a durat aproape zece ani și un război mondial care a durat aproape șase ani. Erau dornici de un nou început.

În aceeași perioadă, cetățeni americani erau persecutați și uneori urmăriți penal pentru opiniile lor politice. Agenții guvernamentale spionau americani și manipula în secret organizații neguvernamentale culturale și politice. Politica de imigrare a rămas foarte restrictivă. Statele Unite și-au folosit pârgھیile financiare pentru a impune bunuri americane pe piețe externe. Au înființat baze militare în întreaga lume și au intervenit în afacerile politice interne ale altor state, fraudând alegeri, susținând lovitură de stat, dând posibilitatea comiterii unor asasinate și sprijinind exterminarea unor insurgenți. În spațiul public a fost lăsată să pătrundă o retorică de război rece, în mare parte oportunistă și alarmistă. Iar națiunea a investit într-o consolidare militară masivă și costisitoare, mult disproporționată față de orice amenințare.

O cincime din populație trăia în sărăcie. Acordarea de drepturi americanilor de culoare și de oportunități economice femeilor nu a contribuit prea mult la diminuarea dominației în aproape toate sferele vieții a bărbaților albi. Un spirit de excepționalism american era larg răspândit, așa cum era și o credință cvasioficială în ceva numit „modul american de viață“, bazată pe o imagine a normativității, care nu era (ca să o spunem cu un eufemism) incluzivă.

Pe măsură ce s-au extins, industriile culturale au absorbit și au comercializat creatori de cultură independenți și neconvenționali, iar mediul universitar, pe măsură ce s-a extins, a asimilat lumea scrierii creative și a opiniei politice disidente. La sfârșitul acestei perioade, țara s-a afundat într-un război extern de independență națională din care nu a mai putut ieși timp de opt ani. Când a reușit în cele din urmă să o facă, în anii 1970, ritmul creșterii s-a stabilizat, economia a intrat într-o perioadă dificilă de ajustare, divergențele ideologice s-au accentuat, iar decalajele dintre venituri au început să crească rapid. Statele Unite au devenit tot mai circumspecte în angajamentele externe, iar alte țări au devenit tot mai circumspecte față de Statele Unite.

Și totuși, ceva se întâmplase. Avusese loc o schimbare enormă în relațiile Americii cu restul lumii. În 1945 domneau, chiar și în rândul americanilor, un scepticism general față de valoarea și de rafinamentul artei și ideilor americane, precum și un respect general față de motivațiile și de intențiile guvernului american. După 1965 aceste atitudini au căpătat o tendință contrară. Statele Unite și-au pierdut

credibilitatea politică, dar au trecut de la periferie în centrul unei vieți artistice și intelectuale internaționale tot mai dezvoltate.

Culturile se transformă nu deliberat sau programatic, ci prin efectele imprezvizibile ale schimbărilor sociale, politice și tehnologice, ca și prin acțiuni aleatorii de polenizare încrucișată. Potrivit aforismului antic, *ars longa*, dar, de fapt, creația artistică are o durată scurtă. Este o reacție la schimbările din mediului înconjurător și consecința șansei unor interacțiuni la nivelul străzii. Între 1945 și 1965, numărul șanselor a crescut, iar mediul s-a schimbat enorm. La fel ca arta și gândirea. Transformarea culturii americane după 1945 nu a fost realizată în întregime de americani. Aceasta a avut loc prin intermediul schimburilor cu gânditori și cu artiști din întreaga lume, din Insulele Britanice, Franța, Germania și Italia, din Mexic, Canada și Caraibe, din state africane și asiatice în curs de decolonizare, din India și Japonia. Unii dintre ei erau emigranți și exilați (într-unul dintre cazuri, un fugar), iar alții nu au vizitat niciodată Statele Unite. Mulți dintre artiștii și scriitorii americani au fost ei înșiși fii de imigranți. Artă și ideile au circulat chiar și într-o epocă a politicilor de imigrație restrictive și a tensiunilor geopolitice. Cultura artistică și intelectuală care a apărut în Statele Unite după Al Doilea Război Mondial nu a fost o realizare americană. A fost o realizare a Lumii libere.

Aceasta nu este o carte despre „Războiul Rece cultural“ (utilizarea diplomației culturale ca instrument de politică externă) și nici despre „cultura Războiului Rece“ (arta și ideile ca reflectare a ideologiei și a condițiilor Războiului Rece). Cartea vorbește despre o perioadă de schimbări culturale deosebit de rapide și de interesante în care existența Războiului Rece a fost o constantă, dar acesta a reprezentat doar unul dintre numeroasele contexte.¹

Am avut două motive pentru a scrie cartea. Primul a fost provocarea istoriografică: în ce fel să spun povestea unei schimbări de o asemenea amploare. Am încercat să iau în considerare trei dimensiuni: forțele sociale ce au stat la baza acestui proces — economice, geopolitice, demografice, tehnologice — care au creat condițiile prielnice pentru anumite tipuri de artă și de idei; ce se întâmpla „pe stradă“, cum X a dat peste Y, ceea ce a condus la Z; și ce se petrecea în mintea oamenilor în acei ani, ce considerau că înseamnă să realizeze o pictură sau să rezolve o nedreptate sau să interpreteze un poem.

Pentru aceasta, am realizat mai degrabă o serie de secțiuni verticale decât un sondaj. Și m-am concentrat asupra celor care țineau capul de afiș, artiștii și gânditorii care au devenit foarte cunoscuți. Nu cred că doar poveștile lor sunt interesante, dar unul dintre lucrurile pe care am încercat să le înțeleg este de ce anumite personalități au devenit emblematice. Deși astfel am omis multe, există un fir de legătură pe orizontală. Cartea pe care am scris-o în cele din urmă este oarecum asemenea unui roman cu o sută de personaje. Dar punctele se leagă între ele.

Celălalt motiv pentru care am scris cartea este unul personal. După cum probabil ați ghicit, aceasta este perioada în care am crescut. M-am născut în 1952. Părinții mei, intelectuali interesați în principal de politică, nu aveau gusturi de avangardă, dar erau la curent cu ce se întâmpla în literatură și în artă, astfel încât am auzit toate aceste nume, sau aproape toate, încă din copilărie. Dar nu aveam decât o vagă idee despre cine erau în realitate acei oameni, ce făceau de fapt, sau din ce motiv erau atât de importanți încât părinții mei să știe despre ei. Scrierea acestei cărți a constituit un mod de a completa spațiile goale din propria mea poveste. A fost (așa cum este, în ultimă instanță, orice scriere a istoriei) un mod de a-mi înțelege propria subiectivitate.

Dacă, pe când eram mic, m-ați fi întrebat care este în viață bunul cel mai de preț, aș fi spus „libertatea“. Acum îmi dau seama că libertatea era sloganul acelor vremuri. Cuvântul era invocat pentru a justifica orice. Pe măsură ce am înaintat în vârstă, am început să mă întreb ce este de fapt libertatea sau ce poate însemna în mod realist. Am scris această carte pentru a ne ajuta, pe mine însumi și poate pe voi, să aflăm răspunsul.

INTRODUCERE: CE A ÎNSEMNAT RĂZBOIUL RECE

Alianța din timpul războiului dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică a fost o uniune determinată de necesitate. Războiul împotriva Germaniei naziste trebuia să fie un război pe două fronturi. Marea Britanie și Statele Unite aveau nevoie de Armata Roșie pentru a lupta cu Wehrmachtul în est, iar Armata Roșie a acționat din plin. Între 22 iunie 1941, ziua în care Germania a invadat Rusia, și 6 iunie 1944, Ziua Z, 93 la sută din pierderile militare germane, 4,2 milioane de dispa ruți, răniți sau uciși, au fost provocate de forțele sovietice.¹ Iar Stalin avea nevoie (și se plângea că întârzie să primească) de forțe britanice și americane pentru a ataca Germania dinspre vest. În ultimă instanță, unitatea coaliției Alianților s-a menținut datorită unui obiectiv comun: înfrângerea totală a Germaniei naziste. Atâta timp cât luptele continuau, au fost puțini cei care au considerat că nu ar fi o imprudență să facă speculații în public cu privire la viitoarele animozități dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică. Multe oficialități din administrația Roosevelt, deși priveau cu realism chestiunile care scindau cele două țări și erau adesea exasperate de comportamentul sovietic, au acționat în speranța că Statele Unite și Uniunea Sovietică vor fi parteneri de cooperare în probleme mondiale după încheierea războiului. Printre aceste oficialități s-au numărat, în afară de Roosevelt însuși, cei doi secretari de stat, Cordell Hull și Edward Stettinius, și mai ales, dat fiind că Roosevelt a acordat oarecum puțină atenție Departamentului de Stat, ministrului său de război,* Henry Stimson, și consilierului său de mult timp, Harry Hopkins.²

Roosevelt a murit pe 12 aprilie 1945. Pe 8 mai, Germania a capitulat, punând capăt războiului din Europa. Peste mai puțin de trei luni, Statele Unite au aruncat bombe atomice asupra orașelor Hiroshima și Nagasaki, iar pe 15 august Japonia a capitulat. Înfrângerea puterilor Axei însemna că Alianții trebuiau să ajungă la

* Ministru de război al Statelor Unite ale Americii (*Secretary of War of the United States of America*), funcție din cadrul executivului SUA începând cu anul 1789. Din 1947 funcția a fost asimilată celei de ministru al apărării (*Secretary of Defense*) (*N.t.*).

acorduri privind viitorul Japoniei, Italiei și Germaniei, dar această înfrângere a pus în joc și soarta unui teritoriu extins. O bună parte din acest teritoriu — în vest, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și România; în sud, Turcia și Iranul; în est, Manciuria, Coreea și Insulele Kurile — se afla la granițele Uniunii Sovietice. Statele Unite și Uniunea Sovietică, odată ce și-au înfrânt inamicii și nu mai aveau armate pe câmpul de luptă, puteau să își exprime fâțiș dezacordul cu privire la trasarea hărții postbelice. Și chiar așa au făcut.

Acest lucru nu a fost surprinzător. Americanii și sovieticii aveau interese de securitate națională diferite; aveau concepții diferite despre relațiile internaționale; aveau principii politice, economice și diplomatice foarte diferite. Timp de optsprezece luni, fiecare guvern a testat fermitatea și bunăvoința celuilalt și, în mod previzibil, a fost dezamăgit. Apoi, pe 12 martie 1947, într-un discurs rostit în fața unei sesiuni comune a Congresului, Harry S. Truman a clarificat situația ambiguă.

„În momentul de față, în istoria lumii“, a declarat Truman, „aproape fiecare națiune trebuie să aleagă între moduri de viață alternative.“

Un mod de viață se bazează pe voința majorității și se distinge prin instituții libere, guvernare reprezentativă, alegeri libere, garantare a libertății individuale, libertate religioasă și de exprimare și libertate față de opresiunea politică. Al doilea mod de viață se bazează pe voința unei minorități impusă cu forța majorității. Este fundamentat pe teroare și pe opresiune, pe o presă și pe o radiodifuziune controlate, pe alegeri aranjate și pe suprimarea libertăților individuale.

„Cred că politica Statelor Unite“, a spus el, „trebuie să fie aceea de a sprijini popoarele libere care se opun încercărilor de subjugare din partea unor minorități înarmate sau prin presiuni externe.“³ În discursul său, Truman nu a menționat Uniunea Sovietică, dar toți cei care l-au auzit au înțeles că expresia „minorități înarmate“ se referea la insurgenți comuniști, iar aceea de „presiuni externe“ se referea la Kremlin. Aproape imediat după aceea, acesta a devenit cunoscut drept „Doctrina Truman“. Discursul a reprezentat efectiv declararea Războiului Rece. Acesta avea să dureze patruzeci și patru de ani.

În toți acei ani, fiecare națiune a acuzat-o pe cealaltă de cinism și de ipocrizie. Fiecare susținea că, de fapt, cealaltă căuta să își promoveze propria putere și influență în numele unei misiuni civilizatoare mărețe. Dar, în același timp, fiecare națiune a crezut în mod onest că istoria era de partea sa și că cealaltă se îndrepta spre o fundătură.⁴ Aceasta însemna că rezultatul rivalității lor nu putea fi decis pe deplin doar prin superioritatea militară atâta timp cât problema nu ținea strict de forța brută. Era vorba despre idei, idei în sensul cel mai larg al cuvântului — despre doctrine economice și politice, valori civice și individuale, moduri de exprimare, filosofii ale istoriei, teorii ale naturii umane, semnificația adevărului.

Truman și-a numit discursul „punctul de cotitură în politica externă a Americii”, iar mulți membri ai administrației sale l-au considerat astfel.⁵ Această imagine a unei lumi divizate între sisteme ireconciliabile pe care o reflecta discursul a avut un efect puternic asupra politicii. Printre altele, a spulberat orice șansă de renaștere a izolaționismului antebelic. A susținut o creștere enormă a capacității militare americane. În 1947, bugetul național al apărării era de 12,8 miliarde de dolari, adică 5,4 la sută din PIB; în 1952, ultimul an de mandat al lui Truman, era de 46,1 miliarde de dolari, adică 12,9 la sută din PIB. În 1953, chiar dacă Războiul din Coreea se încheiase, 53 de miliarde de dolari din bugetul național de 76 de miliarde au fost cheltuite pentru apărare, iar bugetul apărării a rămas în jur de 10 la sută din PIB pentru tot restul deceniului.⁶ Și dihotomia lui Truman — dacă nu ești cu noi, ești împotriva noastră — a atras Statele Unite în conflicte în întreaga lume, în care dispute ce păreau a fi locale și limitate puteau fi reformulate ca bătălii în lupta dintre democrație liberală și totalitarism.

Amenințarea la care s-a referit Truman în discursul său a fost totalitarismul, nu comunismul în mod anume. Truman a considerat că toate sistemele totalitare sunt, în esență, state polițienești și fundamental identice.⁷ În Statele Unite în timpul Războiului Rece, anticomunismul a fost doar o versiune a unei politici aproape universale: antitotalitarismul. Pentru unii americani preocupați de aceste chestiuni, viitorul spre care s-ar fi putut îndrepta lucrurile era „comunist”; pentru alții, era „fascist”. Dar viitorurile imaginate — evocate fie prin aluzii la Cămășiile Brune sau la bolșevici, la camerele de gazare ori la Gulag, la Gestapo sau la KGB — erau în esență aceleași. Americanii anticomuniști erau antitotalitari, la fel ca americanii anti-anticomuniști. Neliniștea că democrațiile liberale ar putea aluneca spre totalitarism era împărtășită de oameni care, în rest, aveau puține lucruri de împărțit. A fost în egală măsură o anxietate de stânga, o anxietate de dreapta, o anxietate în cadrul curentului principal și o anxietate contraculturală.

Dar ce este totalitarismul? Cum apare? De ce îi atrage pe oameni? Și, lucrul cel mai important: ar putea avea loc aici? Cum nu a existat un consens în privința răspunsului la primele trei întrebări, ultima întrebare a devenit stringentă. Orice mișcare ar putea fi un pas în direcția greșită. Drept urmare, dihotomia lui Truman a avut același efect asupra artei și gândirii ca asupra politicii guvernului: disputele interne au devenit globale. Întrebări despre valoare și gust, despre formă și expresie, despre teorie și metodă au devenit întrebări referitoare la opțiunea dintre „moduri de viață alternative”. Se sugera ideea că tot ce nu conducea spre democrație liberală ar putea conduce spre opusul acesteia. Era oare consumerismul calea spre aservire? Oare învățământul superior producea tehnocrați fără suflet? Oare cultura comercială era un mod de îndoctrinare? Cum ar putea inegalitățile rasiale și de gen să fie compatibile cu principiile democratice? Ce era mai importantă, libertatea sau egalitatea? Libertatea de exprimare sau securitatea națională? Forma artistică sau

conținutul politic? Era disidența un indiciu al puterii sau al subversiunii? Era o mișcare de eliberare națională sau o agresiune comunistă?

Prin urmare, în primele două decenii ale Războiului Rece mulți au crezut că arta și ideile constituie un câmp de luptă important în efortul de a implementa și de a susține o societate liberă. Opțiunile artistice și filosofice au avut implicații asupra modului în care cineva își trăia viața și asupra regimului statal în care își dorea să o trăiască. Războiul Rece a încărcat atmosfera. A ridicat mizele.

1. UN CER GOL

1.

Când George Kennan a elaborat documentele care aveau să fie receptate ca o expunere a rațiunii de a fi a politicii externe americane privind Războiul Rece — „Telegrama Lungă“, scrisă la Moscova în februarie 1946, și „Sursele comportamentului sovietic“ („The Sources of Soviet Conduct“), așa-numitul articol X, publicat în *Foreign Affairs* în iulie 1947 — nu și-a imaginat că prefigurează o nouă atitudine pentru timpuri noi. El declara ceea ce credea că ar fi trebuit să fie întotdeauna atitudinea americană față de Uniunea Sovietică. Susținea ceva ce încercase să spună de ani de zile, dar, după cum simțise, puțini doriseră să audă. A elaborat acele documente din exasperare, nu din inspirație.

Kennan nu a înțeles niciodată de ce se spunea că Războiul Rece începuse la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial.¹ A considerat că Stalin a fost un dictator deosebit de brutal și de viclean, dar că paranoia sovietică și nesiguranța provenită de la sovietici nu erau rezultate ale Revoluției Ruse și nu aveau, în fond, nimic de-a face cu comunismul. Acestea aveau legătură cu relația particulară a Rusiei cu Occidentul, cu antecedente încă din secolul al XVIII-lea. Faptul că puterea Rusiei va reprezenta într-o zi o problemă pentru restul Europei și pentru Statele Unite a fost întotdeauna, după cum a spus el, „în cărți“. ² De aceea, s-a angajat cu enormă râvnă și elocință în demersul de a convinge guvernul american să își dezideologizeze diferendele cu Uniunea Sovietică. Nu prea a avut succes. Acest lucru nu l-a surprins. A avut întotdeauna îndoieli în privința capacității politicianilor aleși în mod democratic de a duce o politică externă rezonabilă.

Kennan este uneori considerat a fi membru a ceea ce avea să se numească în cele din urmă *Establishment*, sau Cei Înțelepți (*the Wise Men*), sintagmă în care se regăseau atât respect, cât și un oarecare sarcasm. Aceștia erau internaționaliștii pragmatici și, în bună măsură, nepartizani, care au jucat un rol major în politica externă americană în primele două treimi ale secolului XX. Era un grup ca un clan. Majoritatea erau

absolvenți ai Universității Yale și cei mai mulți aveau cariere de succes ca bancheri și avocați pe Wall Street. Credeau în ceva ce o generație ulterioară va considera a fi un oximoron ipocrit: utilizarea altruistă a puterii americane. Voiau ca Statele Unite să își promoveze interesele peste hotare; dar, în același timp, nutreau convingerea că acest lucru era în beneficiul întregii lumi. Nu conspirau pentru a face loc afacerilor americane și „stilului de viață american” pe piețele externe, fiindcă nu aveau deloc un caracter conspirativ. Nu erau decât ce păreau a fi: reprezentanți ai unei concepții americane despre prosperitate și ai unui spirit american de responsabilitate globală.

Antecedentele tendinței se pot remarca încă din vremea când Statele Unite au devenit o putere imperială, în timpul președințiilor lui William McKinley și Theodore Roosevelt.* Una dintre personalitățile fondatoare a fost Elihu Root, secretar de război sub McKinley și Roosevelt și secretar de stat în timpul lui Roosevelt, întemeietor al Consiliului pentru Relații Externe și laureat al Premiului Nobel pentru pace în 1912. Protejatul lui Root, Henry Stimson (cu studii la Andover și Yale, partener în firma Root and Clark de pe Wall Street, fondată de fiul lui Elihu Root), a fost secretar de război în timpul lui William Howard Taft, secretar de stat în vremea lui Herbert Hoover și din nou secretar de război sub Franklin D. Roosevelt. Protejatul lui Stimson, Robert Lovett (a studiat la Hill School și Yale, a lucrat la Brown Brothers Harriman**), a fost secretar al apărării în timpul lui Truman; un alt protejat, John J. McCloy (a studiat la Peddie și Amherst, a lucrat la Cravath and Cadwalader, Wickersham and Taft***), a fost secretar adjunct de război în timpul lui Roosevelt și Truman, președinte al Băncii Mondiale și înalt comisar pentru Germania. Din aceeași categorie fac parte alte două persoane care au lucrat îndeaproape cu Kennan: Averell Harriman (a studiat la Groton și Yale, a lucrat la Brown Brothers Harriman), numit ambasador în Uniunea Sovietică de către Roosevelt, și Dean Acheson (a studiat la Groton și Yale, a lucrat la Covington & Burling****), care a devenit secretar de stat al lui Truman.³

Kennan avea afinități cu acești oameni și se simțea confortabil în preajma lor. Avea un temperament de patrician. Însă nu era avocat sau bancher și nu fusese numit în funcții publice datorită relațiilor stabilite în timpul școlii. A fost un diplomat profesionist, funcționar o viață întreagă, cu experiență practică în domeniul afacerilor externe. De asemenea, era diferit de ceilalți și într-un alt mod, mai semnificativ. Nu credea în virtuțile americanizării.

Fiindcă una dintre ciudățeniile lui Kennan, un om nu lipsit de ciudățenii, a fost faptul că nu prea iubea țara pentru a cărei soartă și-a dedicat viața. Și-a dat seama foarte devreme în carieră că loialitatea sa față de Statele Unite „va fi o loialitate *în*

* Nemaivorbind de cucerirea terenurilor nativilor americani.

** Brown Brothers Harriman & Co., fondată în 1931, este cea mai veche și una dintre cele mai mari bănci private de investiții din Statele Unite (N.t.).

*** Cadwalader, Wickersham & Taft, cea mai veche firmă de avocatură din New York (N.t.).

**** Covington & Burling, firmă americană de avocatură fondată în 1919 (N.t.).